

STORTINGET

Representantforslag 264 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og
Olaug Vervik Bollestad

Dokument 8:264 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om at bruk og besittelse av narkotika fortsatt skal være straffbart, om at politiet skal ha nødvendige virkemidler til bekjempelsen av narkotikakriminalitet, og om å sikre rusavhengige bedre oppfølging

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne mener hjelpetilbudet til tungt rusavhengige må styrkes. Rusavhengige har et stort behov for både helse- og sosialtjenester, og mange har behov for et sammensatt behandlingstilbud som følge av et sammensatt sykdomsbilde. Ileggelse av bøter og fengsling av tungt rusavhengige er verken ønskelig eller riktig. Rusavhengige trenger riktig og god helsehjelp samt gode lavterskeltilbud som sikrer den enkelte verdighet. En rusavhengig som ønsker hjelp til rusfrihet, må sikres behandling og hjelp når motivasjonen er der. Helsetjenestene for rusavhengige må bli mer sammenhengende og koordinert, og den politiske målsettingen om å redusere antall overdosedødsfall må følges opp med tilstrekkelige tiltak.

Våren 2022 har Høyesterett kommet med tre dommer som reduserer eller fjerner straffen for besittelse av narkotika i mindre kvanta. I etterkant av dette har Riksadvokaten, den 13. mai 2022, kommet med et nytt rundskriv som instruerer påtalemyndigheten om straffettslige reaksjoner på rusavhengiges befatning med

narkotika til eget bruk. Det er også flere ferske eksempler fra nylig avsagte dommer på at domstolene strekker straffereduksjonen videre til personer som ikke er tunge rusmisbrukere, som for eksempel Borgarting lagmannsretts dom av 9. desember 2021.

Stortingets behandling av Prop. 92 L (2020–2021) fra regjeringen Solberg resulterte ikke i en politisk avklaring fra flertallet på hva slags rusreform man ønsket, jf. Innst. 612 L (2020–2021). Regjeringen Støre sier i sin regjeringsplattform at de skal legge frem

«en forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, som styrker kommunenes forebyggende tilbud og et integrert ettervern».

Forslagsstillerne påpeker at det ikke fremstår som aktuelt for noe politisk flertall å skulle innføre deler av en rusreform uten samtidig å sikre tilstrekkelig med ressurser til forebygging, behandling og oppfølging av rusavhengige. Et indirekte resultat av dommene og Riksadvokatens rundskriv er altså at man står i en situasjon som på ingen måte var ønsket av noe flertall i landets lovgivende forsamling.

Forslagsstillerne understreker viktigheten av at det i statsbudsjettet for 2023 kommer på plass tiltak for styrket behandling og helsehjelp til rusavhengige og til personer i fare for å utvikle rusavhengighet. En slik styrking må inneholde en oppskalering av det forebyggende tilbudet i kommunene, en bedret kapasitet i tverrfaglig spesialisert rusbehandling samt tiltak for økt livskvalitet for rusavhengige.

Forslagsstillerne er særlig bekymret for at personer som står i fare for å utvikle avhengighet til narkotiske stoffer, samt rekreasjonsbrukere, ikke vil fanges opp dersom det ikke raskt kommer på plass et system som sikrer oppfølging av den enkelte. Rundskrivet fra Riks-

advokaten viser til at det skal gjøres en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt brukeren kan defineres som rusavhengig, og at en eventuell tvil skal komme brukeren til gode. Etter forslagsstillerens syn leder denne praksisen i realiteten til avkriminalisering av befatning med visse mengder narkotika med mindre påtalemyndigheten kan bevise ut over enhver rimelig tvil at narkotikaen ikke var til eget bruk. Dette gjøres uten noe vedtak i Stortinget.

Forslagsstillerne mener en avkriminalisering av befatning med narkotika ikke er veien å gå. Forslagsstillerne vil påpeke at det er fullt mulig at besittelse, bruk og erverv av narkotika fortsatt er straffbart, samtidig som samfunnet justerer hvilke reaksjoner en lovovertreder skal møtes med fra samfunnets side. Forslagsstillerne viser til at endringene i retningslinjene fra Riksadvokaten virker å gå lenger enn det som følger av dommene fra Høyesterett, og er opptatt av å sikre politiets muligheter og virkemidler i arbeidet med å avdekke narkotikakriminalitet på gateplan.

Forslagsstillerne frykter både at de tunge rusmisbrukerne som nå ikke lenger straffefølgjes av politiet, ikke vil motta den hjelpen de trenger, fordi Riksadvokaten og Høyesterett gjennomfører kun én del av den ikke vedtatte rusreformen, og at dette skjer samtidig som det ikke er et forpliktende samarbeid mellom justis- og helsesektoren for den enkelte rusavhengige.

Forslagsstillerne mener det nå er nødvendig å sikre at det kommer på plass betydelige ressurser for å sikre en god forebyggings- og behandlingsreform. Forslagsstillerne viser til at regjeringen Solberg i 2015 i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti la frem og gjennomførte en opptrappingsplan for rusfeltet som innebar 2,5 mrd. kroner til rusomsorgen, jf. Prop. 15 S (2015–2016). Det er viktig at regjeringen Støre følger opp dette arbeidet.

Forslagsstillerne ser med bekymring på at det fra ulike hold meldes om at færre ungdommer blir fanget opp av politiet og får tidlig hjelp med sin rusbruk. Når politiet ikke tar noen for bruk og besittelse av narkotika, kan de heller ikke henvise dem videre til hjelpeapparatet. Forslagsstillerne mener det er behov for en avklaring rundt politiets rolle i å avdekke rusbruk blant ungdom. En slik avklaring av rolle og bruk av virkemidler vil være avgjørende for at de rådgivende enhetene kan få gjort oppfølgingsarbeidet de var tiltenkt.

Forslagsstillerne frykter også at en de facto avkriminalisering av befatning med narkotika fører til at organiserte kriminelle som profitterer på salg av narkotika, lettere vil kunne unnsnippe straffefølgning ved at selgere kan bevege seg i rusmiljøene med en rekke rusdoser på seg uten å risikere straffansvar om de blir stoppet av politiet.

Forslagsstillerne mener politiet fortsatt skal og må ha en rolle i det avdekkende og forebyggende rusarbeidet. I brev av 9. april 2021 skrev Riksadvokaten at det er uforholdsmessig å ta blod- og urinprøver for å bevise bruk av narkotika. Med mindre det foreligger tilståelse er det derfor vanskelig for politiet å bevise bruk. Når det ikke opprettes en brukssak, er det heller ikke grunnlag for å gi påtaleunntatelse med vilkår om oppmøte i de rådgivende enhetene. Man må forebygge at ungdom utvikler rusproblemer, og de bør derfor fanges opp så tidlig som mulig. Uten at ungdom blir fanget opp tidlig, får de heller ikke nødvendig helse- og sosialfaglig hjelp.

Forslagsstillerne mener det er viktig at ungdom som eksperimenterer med rus, blir tatt på alvor. Det er viktig at de som blir tatt for bruk eller besittelse av narkotika opplever at samfunnet reagerer, og at det får konsekvenser. Forslagsstillerne mener at ungdom som eksperimenterer med rus, trenger en annen reaksjon enn mennesker med et etablert rusproblem. For at narkotikaforbudet skal ha en allmennpreventiv effekt, må det være en risiko for å bli oppdaget. Dersom forbudet skal oppleves som reelt, er det viktig at det får reaksjoner å bryte det. Forslagsstillerne mener politiet må ha de nødvendige virkemidlene for å bevise rusbruk hos de som blir tatt for bruk og besittelse.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen styrke behandlingstilbudet og helsehjelpen til rusavhengige, inkludert styrking av kommunenes forebyggende tilbud, kapasiteten i tverrfaglig spesialisert rusbehandling og tiltak for økt livskvalitet for rusavhengige, og komme tilbake til Stortinget med dette så raskt som mulig.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem en sak der det slås fast at bruk og besittelse av narkotika fortsatt er straffbart, men at tungt rusavhengige skal bli møtt med tilpassede reaksjoner som påtaleunntatelse og helsehjelp.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at politiet fortsatt prioriterer bekjempelse av ulovlig rusbruk blant ungdom.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige presiseringer av lovverk for å sikre at politiet har de nødvendige virkemidlene i sitt arbeid med å bekjempe narkotikakriminalitet, herunder presisere hvilke vilkår som må være oppfylt for å beslutte ransaking ved mistanke om bruk og besittelse.

telse av narkotika og for å sikre bevis for bruk som holder i retten, som for eksempel spyttprøver.

9. juni 2022

Kjell Ingolf Ropstad

Dag-Inge Ulstein

Olaug Vervik Bollestad

